

Recenzovaný sborník příspěvků
interdisciplinární mezinárodní vědecké konference
doktorandů a odborných asistentů

QUAERE 2025

roč. XV.

14. – 16. července 2025

Hradec Králové, Česká republika

QUAERE

Mezinárodní vědecká konference | International Scientific Conference

Výbor konference | Conference Committee | Reviewed by

Ing. Jiří Králík, Ph.D. - předseda výboru (kancelar@magnanimitas.cz)

Prof. dr hab. Jerzy Olszewski - Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, Polska.
Prof. dr hab. Włodzimierz Szpringer - Uniwersytet Warszawski, Polska.
Prof. dr hab. Marzanna Poniatończak - Uniwersytet w Białymstoku, Polska.
Assoc. Prof. Martina Blašková, PhD. - University of Žilina, Slovak Republic.
Prof. Vladimiras Gražulis, DrSc. - Mykolas Romeris University, Lithuania.
Prof dr hab. Barbara Kryk - Uniwersytet Szczeciński, Polska.
Assoc. Prof. PhD. Jolita Vveinhardt - Vytautas Magnus University, Lithuania.
Assoc. Prof. Miloš Hitka, PhD - Technical University in Zvolen, Slovak Republic
Prof dr hab. Sylwia Pangsy - Kania Uniwersytet Gdański, Polska.
Prof. dr hab. Dorota Simpson - Uniwersytet Gdański, Polska.
Prof. zw. dr hab. Krystyna Lisiecka - Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
Ass. Prof. Sándor Gyula Nagy - Corvinus University of Budapest, Hungary.
Prof. Ing Milota Vetráková, CSc. - Matej Bel University Banská Bystrica, Slovak Republic.
Prof. dr hab. Leon Tadeusz Dyczewski OFM Conv - Katolicki Uniwersytet Lubelski, Polska.
Assoc. Prof. Egle Stonkute, PhD. - Vytautas Magnus University, Lithuania.
doc. PaedDr. Daniela Valachová, PhD. - Univerzita Mateja Bela.
Assoc. Prof. Aleksey Khlopytskyi PhD. - Ukrainian State University of Chemical Technology, Ukraine.
doc. Ing. Ivana Rábová, Ph.D. - Mendelova univerzita v Brně.
doc. PhDr. Ľubica Derňarová, PhD., MPH - proděkanka pre VaVČ, Prešovská univerzita.
doc. PhDr. et PhDr. Martin Kaleja, Ph.D. - Slezská univerzita v Opavě.
Assoc. Prof. doc. Edita Hornáčková Klapicová, PhD. - SS Cyril and Methodius University.
PhDr. Iveta Ondriová, PhD. - Prešovská univerzita v Prešove, Slovak Republic.
PhDr. Terézia Fertal'ová, PhD. - Prešovská univerzita v Prešove, Slovak Republic.
Tomasz Kołakowski, Ph.D. - Wrocław University of Economics, Polska.
Assoc. Prof., JUDr. Ladislav Rozenský, Ph.D, DBA - Middle West University, Czech republic.
Doc. Ing. Patrik Richnák, PhD. - University of Economics in Bratislava, Slovakia.

Odborné sekce konference | Conference Sessions

Management, marketing | Management, marketing; Ekonomika, bankovníctví, pojišťovnictví | Economy, Banking, Insurance
Management; Veřejná správa a makroprocesy | Public Administration, Macroprocesses; Přírodní vědy | Natural Sciences;
Psychologie, sociologie, pedagogika | Psychology, Sociology, Pedagogy; Informatika | Informatics; Technologie,
strojírenství, stavebnictví | Technologies, Engineering, Building Industry; Filosofie, dějiny, právo | Philosophy, History, Law

Editor, úprava, realizace | Edit, Published by:

© MAGNANIMITAS, Hradec Králové, Česká republika, 2025
Magnanimitas, Hradec Králové, 2025

ISBN 978-80-87952-42-9

Upozornění | Warning:

Všechna práva vyhrazena. Rozmnožování a šíření této publikace jakýmkoliv způsobem bez výslovného písemného svolení vydavatele je zakázáno. | All rights reserved. Unauthorized duplication is a violation of applicable laws.

Certifikovaná vědecká konference | Certificate Conference No.: 2459662357

MAGNANIMITAS Assn. International and ECONFERENCE
is a signatory of Berlin declaration on Open Access
to knowledge in the sciences and humanities.
(<http://openaccess.mpg.de/3883/Signatories/>)

for SCIEEMCEE (<https://oa2020.org/mission/#other>)

Reviewed Proceedings of the
Interdisciplinary Scientific International Conference
for PhD. students and assistants

QUAERE 2025

vol. XV.

July 14 – 16, 2025

Hradec Králové, The Czech Republic

QUAERE

Obsah | Table of Contents

I. MANAGEMENT, MARKETING MANAGEMENT, MARKETING	
ADOPTION OF AI IN PR STRATEGIES OF ELEMENTARY SCHOOLS IN SLOVAKIA <i>Katarína Načiniaková</i>	10
ENERGY COMMUNITIES AS A MODERN ORGANIZATIONAL TOOL FOR REGIONAL OR LOCAL ENERGY PRODUCTION AND DISTRIBUTION IN SLOVAKIA <i>Tomáš Novotný, Róbert Kati, Ivan Kubek, Richard Modrák, Simona Fuček, Katarína Koporová</i>	18
NOVÉ FORMY UBYTOVANIA V HOTELIERSTVE NA SLOVENSKU <i>Viktória Bíziková</i>	28
OD PREDPLATNÉHO PO VERNOSŤ: MARKETINGOVÉ STRATÉGIE NETFLIXU NA UDRŽANIE ZÁKAZNÍKOV <i>Oliver Kohár</i>	40
VRÁŤME DEŤOM BUDÚCNOSŤ: AKO SA PREDAŤ V DIGITÁLNEJ ÉRE A AKO TO UČIŤ ŠTUDENTOV NA UNIVERZITE. ORIGINÁLNY PRÍKLAD ZO SLOVENSKA <i>Jakub Prokeš, Ján Višňovský, Ivan Kotuliak</i>	45
II. EKONOMIKA, BANKOVNICTVÍ, POJIŠŤOVNICTVÍ ECONOMY, BANKING, INSURANCE MANAGEMENT	
CURRENT STATE OF COMPLETION OF ECONOMIC AND MONETARY UNION <i>Jiří Novotný</i>	60
NA VLNE GRAFOV: CESTA CEZ INDIKÁTORY S&P 500 A EURO STOXX 50 <i>Radoslav Bajus</i>	71
E-GOVERNMENT IN SLOVAKIA: A CRITICAL REVIEW OF PROGRESS, CHALLENGES, AND CITIZEN ADOPTION <i>Radoslav Zemko</i>	83
III. VEŘEJNÁ SPRÁVA A MAKROPROCESY PUBLIC ADMINISTRATION, MACROPROCESSES	
DIGITÁLNA INOVÁCIA V MIESTNEJ SAMOSPRÁVE: ÚLOHA OFICIÁLNYCH WEBOVÝCH SÍDEL OBCÍ PRI ZVEREJŇOVANÍ INFORMÁCIÍ V NAJMENŠÍCH OBCCIACH SLOVENSKEJ REPUBLIKY <i>Patrik Fajak</i>	94
THE USE OF HIGH-PERFORMANCE COMPUTING AS A TOOL FOR SUPPORTING INNOVATION, RESEARCH AND ENTREPRENEURSHIP IN THE ACADEMIC AND PRIVATE SECTORS WITHIN THE FRAMEWORK OF THE NATIONAL COMPETENCE CENTRE OF THE SLOVAK REPUBLIC <i>Lucia Malíčková, Jaromír Tichý</i>	103
TRANSFORMACE POSTUHELNÝCH REGIONŮ VE VÍCEÚROVŇOVÉ SPRÁVĚ: OBSAHOVÁ ANALÝZA STRATEGICKÝCH DOKUMENTŮ A PŘÍPADOVÁ STUDIE KARLOVARSKÉHO KRAJE <i>Tomáš Sabo</i>	111
IV. PŘÍRODNÍ VĚDY NATURAL SCIENCES	
PSYCHOSOCIÁLNE DOPADY CHRONICKEJ RANY NA KVALITU ŽIVOTA PACIENTA <i>Zuzana Novotná, Jana Cinová, Zuzana Šimová, Andrea Šuličová, Tatiana Šantová</i>	121
PRIPRAVENOSŤ SESTIER NA POSKYTOVANIE OŠETROVATELSKEJ STAROSTLIVOSTI PACIENTOM S TRACHEOSTÓMIU <i>Zuzana Micháliková, Veronika Komová</i>	129
ZHODNOTENIE SANITAČNÝCH OPATRENÍ V PROSTREDÍ MLIEKARENSKEJ VÝROBY <i>Mária Vargová, František Žigo, Michaela Harčárová</i>	138
STANOVENIE ZEARALENÓNU V PRIEMYSELNE VYRÁBANÝCH KRMIVÁCH PRE PSO <i>Michaela Harčárová, Lukáš Bujňák, Alena Hreško Šamudovská, Alica Tvrda</i>	143
HODNOTENIE KVALITY ŽIVOTA PACIENTOV S DIABETES MELLITUS 1. TYPU PODĽA SPÔSOBU APLIKÁCIE INZULÍNU <i>Andrea Šuličová, Lubica Derňarová, Tatiana Šantová, Zuzana Šimová, Zuzana Novotná, Jana Cinová</i>	148
VPLYV VÝŽIVY NA OBSAH MOČOVINY V MLIEKU DOJNÍC <i>Petra Timkovičová Lacková, Iveta Maskalová, Tomáš Mihok, Zuzana Farkašová</i>	153

AERÓBNA A ANAERÓBNA POHYBOVÁ AKTIVITA A DM 1.TYPU <i>Tatiana Šantová, Andrea Šuličová, Jana Cinová, Zuzana Šimová, Zuzana Novotná, Iveta Ondriová</i>	161
COMPARISON OF ANTIPROLIFERATIVE EFFECT OF SNAKE VENOM ON SELECTED NORMAL AND CARCINOMA CELLS <i>Dana Marcinčáková, Nicole Busuttill, Nikola Hudáková, Serena Faith K. Amrit, Magdaléna Polláková, Vladimír Petrilla, Jaroslav Legáth</i>	172
VÝSKYT A ETIOLÓGIA MASTITÍD DOJNÍC A ICH VPLYV NA REPRODUKČNÉ UKAZOVATELE <i>Zuzana Lacková, František Zigo, Anna Prnová</i>	178
HODNOTENIE NIEKTORÝCH PARAMETROV BUNKOVEJ IMUNITY U PRASIAKOV KŔMENÝCH DIÉTAMI S PRÍDAVKOM SUŠENÝCH LISTOV PŔHEAVY DVOJDOMEJ <i>Stanislav Hreško, Alena Hreško Šamudovská, Dagmar Mudroňová, Tomáš Mihok, Lukáš Bujňák</i>	184
HODNOTENIE VPLYVU PRÍDAVKU HUMÍNOVÝCH LÁTKOV DO KRMIVA BROJLEROVÝCH KURČIAT NA ČREVNÝ MIKROBIÓM <i>Alena Hreško Šamudovská, Michaela Harčárová, Tereza Jančatová, Stanislav Hreško, Andrej Marcin, Lukáš Bujňák</i>	190
DIGITÁLNA ZDRAVOTNÁ GRAMOTNOSŤ V KONTEXTE OŠETROVATELSTVA <i>Mária Novyseďláková, Mariana Magerčiaková</i>	196
ANTIOXIDANT ACTIVITY OF SELECTED PELARGONIUM SPECIES <i>Slavomír Kurhájec, Marek Šarišský, Ivana Slobodníková, Karel Šmejkal</i>	205
TERRORIST ATTACKS ON ENERGY INFRASTRUCTURE <i>Petr Houdek</i>	215
FYZIKÁLNÍ ASPEKTY MĚŘENÍ A METROLOGICKÉ NÁVAZNOSTI NITROOČNÍHO TLAKU <i>Vítězslav Suchý, Dominik Pražák, Václav Sedlák, Miroslav Chytil</i>	224
PHARMACISTS' INTERVENTION IN THE PREVENTION AND THERAPY OF OBESITY <i>Štefánia Laca Megyesi, Ladislav Dubán, Ernest Kováč</i>	232
NEW APPROACHES TO THE FERMENTATION PRODUCTION OF POLYHYDROXYALKANOATES BY <i>CUPRIAVIDUS</i> <i>NECATOR</i> : A REVIEW <i>Lubomíra Jurečková, Daniela Chmelová, Miroslav Ondrejovič</i>	237
BIOLOGICKÉ A FARMAKOLOGICKÉ AKTIVITY VYBRANÝCH DRUHOV RODU <i>SIDA</i> L.: KRÁTKY PREHLAD <i>Juraj Habdák, Ján Kraic</i>	247

V. PSYCHOLOGIE, SOCIOLOGIE, PEDAGOGIKA | PSYCHOLOGY, SOCIOLOGY, PEDAGOGY

UČ NOVĚ, MODERNĚ, KREATIVNĚ JAKO INOVÁTOR A PEDAGOGICKÝ OPTIMISTA <i>Jaroslav Lindr</i>	255
CAREER COUNSELLING AS A TOPIC IN THE FINAL THESES OF UNIVERSITY STUDENTS IN SLOVAKIA <i>Michaela Kovalčíková</i>	263
TEMATICKÁ A OBSAHOVÁ ANALÝZA VYBRANÝCH GALÉRIÍ <i>Daniela Valachová, Barbora Lukáčová</i>	273
KOMPARATIVNÍ ANALÝZA RODIČOVSKÉHO HODNOCENÍ ŠKOLNÍ ZPŮSOBILOSTI DĚTÍ A VÝSLEDKŮ STANDARDIZOVANÉHO TESTU <i>Adéla Hanáková, Jana Zvědělčíková</i>	283
INTERAKTIVITA V MÚZEÁCH A GALÉRIÁCH <i>Zuzana Gondová</i>	295
CHALLENGES AND PROBLEMS IN THE SPECIAL EDUCATION OF STUDENTS WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS <i>Marcela Čarnická, Zuzana Brčiaková</i>	303
MUZEJNÍ EDUKACE PROSTŘEDNICTVÍM ETNOGRAFICKÉHO ARTEFAKTU <i>Patricia Biarincová</i>	311
KONTROVERZNÉ UMENIE AKO PRIESTOR PRE ROZVOJ KRITICKÉHO MYSLENIA ŠTUDENTOV <i>Domínika Weissová</i>	321
ACTION, PERFORMANCE AND THE VALUE OF LIFE IN CREATIVE WRITING <i>Barbora Kováčová, Stanislav Benčíč</i>	327
ETHICAL DILEMMAS OF USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE (AI) IN HEALTHCARE <i>Krzysztof Trębski, Mária Šmidová, Katarína Slezáková, Mária Nemčíková, Eva Chovančík, Gabriel Benka-Rybár</i>	334
INTEGRÁCIA KRITICKÉHO MYSLENIA CEZ UMENIE DO PRÍPRAVY UČITEĽOV <i>Bianka Katreníková</i>	344
ÚROVEŇ SEBAÚCTY ADOLESCENTOV V SÚVISLOSTI S PERCEPCIOU RODIČOVSKÝCH VÝCHOVNÝCH ŠTÝLOV <i>Zuzana Mičková</i>	355

ASPEKTY NOVÝCH TECHNOLOGICKÝCH MOŽNOSTÍ VO VÝTVARNEJ EDUKÁCIÍ A VO VÝTVARNOM UMENÍ <i>Xénia Bergerová, Martin Ševčovič</i>	364
MULTIMODÁLNE PRÍSTUPY V DIGITÁLNYCH FORMÁCH VÝTVARNEJ EDUKÁCIE – TUTORIÁL AKO DEMONSTRATÍVNA METÓDA VÝUČBY V DIGITÁLNEJ TVORBE ŠTUDENTOV VÝTVARNEJ VÝCHOVY <i>Anabela Sládek</i>	370
EXPERIMENT VO VÝTVARNÝCH TECHNIKÁCH AKO FORMA PEDAGOGICKEJ MOTIVÁCIE <i>Natália Okolicsányiová</i>	380
ÚROVEŇ EMOCIONÁLNEJ INTELIGENCIE U ŠTUDENTOV POMÁHAJÚCICH PROFESIÍ <i>Zuzana Šimová, Zuzana Novotná, Andrea Šuličová, Tatiana Šantová, Jana Cinová, Iveta Ondriová</i>	386
REFLEXIA ÚLOHY UMELECKÝCH ZDROJOV AKO SÚČASTI EDUKAČNÉHO PROCESU VO VÝUČBE PLOŠNÝCH VÝTVARNÝCH MÉDIÍ ŠTUDENTOV PREDPRIMÁRNEJ PEDAGOGIKY <i>Anabela Sládek</i>	393
KAZUISTIKA U PACIENTA V PALIATÍVNEJ STAROSTLIVOSTI <i>Jana Cinová, Tatiana Šantová, Zuzana Novotná, Andrea Šuličová, Zuzana Šimová, Marcela Hudáková</i>	403
MODELS OF ALTERNATING PERSONAL CARE IN LIPTOV, SLOVAKIA <i>Lucia Pažitná</i>	412
STUDENT WILLINGNESS TO PARTICIPATE IN ENVIRONMENTAL PROJECT-BASED LEARNING <i>Roman Buchtele, Petra Plachtová</i>	421
POTREBA TVORBY KONTEXTOVÝCH ÚLOH NA PODPORU PRÍRODOVEDNEJ GRAMOTNOSTI <i>Renata Bellová, Ivana Tomčíková</i>	430
ŠPECIFIKÁ GLOTTODIDAKTIKY PRI VÝUČBE TALIANSKÉHO JAZYKA U ŽIAKOV S DYSLEXIOU <i>Viera Rassu Nagy</i>	442
ROZVOJ SOCIO-EMOCIONÁLNYCH KOMPETENCIÍ U DETÍ MLADŠIEHO ŠKOLSKÉHO VEKU: EVALUÁCIA EFEKTIVITY METODIKY <i>Eva Vancu, Veronika Kolejáková</i>	449
SERVICE LEARNING VO VZDELÁVANÍ SOCIÁLNYCH PRACOVNÍKOV: VÝCHODISKÁ, PRÍSTUPY A MOŽNOSTI <i>Katarína Slezáková</i>	457
PROBLEMATIC INTERNET USE IN THE ACADEMIC POPULATION: A COMPARISON OF INTERNATIONAL RESEARCH FINDINGS <i>Patricia Javorková</i>	465
CRITICAL THINKING IN ONLINE DISCOURSES ABOUT AI <i>Klára Zubková</i>	472
ATTACHMENT AND PSYCHOLOGICAL FUNCTIONING IN ADOLESCENTS: ASSOCIATIONS IN THE PERSPECTIVE OF PARENTAL PREPAREDNESS <i>Daniela Mitriková, Karolína Spišáková</i>	480
PRVKY ENVIRONMENTÁLNEJ VÝCHOVY VO VYUČOVANÍ PRÍRODOVEDNÝCH PREDMETOV <i>Ivana Tomčíková, Renata Bellová</i>	489
IKT GRAMOTNOSŤ AKO ZÁKLADNÁ KOMPETENCIA V PRÁCI PEDAGÓGOV <i>Radoslav Karásek</i>	499
AUDIOVIZUÁLNA TVORBA AKO SÚČASŤ VZDELÁVACÍCH OBSAHOV ZÁKLADNÉHO VZDELÁVANIA NA SLOVENSKU <i>Matej Majerský, Dušan Blahút</i>	505
THE USE OF COMPUTER-ASSISTED TEACHING AIDS IN SCIENCE EDUCATION <i>Dana Kovalčíková</i>	510
MOTIVATING CHILDREN TO PARTICIPATE IN PHYSICAL ACTIVITIES IN KINDERGARTENS <i>Monika Homolová</i>	519
VOLUNTEERING AS A TOOL FOR ACTIVATING YOUNG NEETS: FROM BASIC HABITS TO EMPLOYABILITY <i>Filip Bambúch, Jana Šolcová</i>	526
UČITEĽ V DOKUMENTOCH MAGISTÉRIA CÍRKVI <i>Mária Hrobková, Tomáš Jablonský</i>	537
CHANGES IN THE MOTOR SKILLS OF PRESCHOOL CHILDREN <i>Monika Homolová</i>	549
VYUŽITÍ ZÁJMEN VE SLOHOVÝCH PRACÍCH ŽÁKŮ DRUHÉHO STUPNĚ ZÁKLADNÍCH ŠKOL <i>Monika Benáková</i>	556
ZKOUMÁNÍ SOCIÁLNÍCH KOMPETENCIÍ U VYCHOVATELŮ ŠKOLSKÝCH ZAŘÍZENÍ PRO VÝKON ÚSTAVNÍ A OCHRANNÉ VÝCHOVY JAKO PODNĚT K PEDAGOGICKÝM INOVACÍM <i>Kateřina Moravcová, Jan Tirpák, Jaroslav Veteška</i>	561

BRIDGING EDUCATION AND EMPLOYMENT: IMPORTANCE OF SOFT SKILLS AMONG ECONOMICS STUDENTS (A SLOVAK STUDY – PART 1/4: UNDERSTANDING SOFT SKILLS IN BUSINESS NEGOTIATIONS) <i>Sonia Krajčík Danišová, Linda Krajčovičová</i>	571
BRIDGING EDUCATION AND EMPLOYMENT: IMPORTANCE OF SOFT SKILLS AMONG ECONOMICS STUDENTS (A SLOVAK STUDY – PART 2/4: ASSESSING THE IMPORTANCE OF SOCIAL SKILLS IN HIRING DECISIONS) <i>Sonia Krajčík Danišová, Linda Krajčovičová</i>	579
BRIDGING EDUCATION AND EMPLOYMENT: IMPORTANCE OF SOFT SKILLS AMONG ECONOMICS STUDENTS (A SLOVAK STUDY – PART 3/4: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES) <i>Sonia Krajčík Danišová, Linda Krajčovičová</i>	588
BRIDGING EDUCATION AND EMPLOYMENT: IMPORTANCE OF SOFT SKILLS AMONG ECONOMICS STUDENTS (A SLOVAK STUDY – PART 4/4: FUTURE TRENDS AND EXPECTATIONS) <i>Sonia Krajčík Danišová, Linda Krajčovičová</i>	596
TRAUMA DZIECIĘCA JAKO WYZWANIE WIELOWYMIAROWE <i>Renata Stefańska-Klar</i>	604
TERMINOLOGY DATABASES AS A TOOL FOR MODERNIZATION AND INTERNATIONALIZATION OF UNIVERSITY EDUCATION: FOCUS ON THE ENGLISH-SLOVAK COMPONENT OF THE KEGA PROJECT <i>Alexandra Mandáková</i>	612

VI. INFORMATIKA | INFORMATICS

NEW CHALLENGES FOR MEDIA LITERACY IN THE AGE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE - DEEPFAKE, SYNTHETIC MEDIA AND CREDIBILITY <i>Vladimír Filip</i>	620
--	-----

VII. TECHNOLOGIE, STROJÍRENSTVÍ, STAVEBNICTVÍ | TECHNOLOGIES, ENGINEERING, BUILDING INDUSTRY

NÁVRH VÝFUKOVÉHO SYSTÉMU PRE VODÍKOVÝ SPALOVACÍ MOTOR <i>Pavol Tarbajovský, Michal Puškár</i>	630
THE IMPACT OF COMPOSITE MATERIALS ON GEARS DESIGN AN FUNCTION <i>Daniela Kepeň Harachová</i>	635
TORZNÉ KYVADLO VO VÝUČBE FYZIKY A METROLÓGIE <i>Jozef Leja, Jan Rybář, Stanislav Ďuriš, Peter Onderčo, Andrej Smetánka</i>	614
INTELLIGENT INDOOR TEMPERATURE CONTROL SYSTEM FOR BUILDINGS USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND CLASSICAL CONTROL TECHNIQUES <i>Patrik Šarga</i>	646

VIII. FILOSOFIE, DĚJINY, PRÁVO | PHILOSOPHY, HISTORY, LAW

HUNCOKÁRI V DIELACH FERDINANDA DÚBRAVSKÉHO <i>Pavol Krajčovič</i>	654
LIVE STREAMING OF CHILD SEXUAL ABUSE AS A 21ST-CENTURY CHALLENGE <i>Marek Pačmag</i>	659
UPLATNĚNÍ KONCENTRAČNÍ ZÁSADY V ODVOLACÍM ŘÍZENÍ A V SOUDNÍM ŘÍZENÍ SPRÁVNÍM VE SVĚTLE NOVÉHO STAVEBNÍHO ZÁKONA <i>Hedvika Košnářová, Antonín Košnář</i>	671
ROZPRAVA O (NE)PRAVDIVÝCH PREDSTAVÁCH O MÉDIÁCH A SLOBODE PREJAVU V DIGITALIZOVANEJ SPOLOČNOSTI <i>Luboš Greguš</i>	679
KULTÚRNA DIPLOMACIA A JEJ ÚLOHA V MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOCH <i>Martina Benčeková</i>	689
ŠKOLSKÉ DIVADLO NA SLOVENSKU OD VZNIKU PO TEREZIÁNSKE REFORMY <i>Ivana Benedikovič Gontková</i>	698
NOVELIZAČNÉ ZMENY PRÁVNEJ ÚPRAVY TRESTU DOMÁCEHO VÄZENIA V PODMIENKACH SLOVENSKEJ REPUBLIKY V KONTEXTE TRESTNEJ POLITIKY <i>Veronika Tóthová</i>	708
POLICIE U DOPRAVNÍ NEHODY <i>Michal Márton</i>	717

DISKURZY VENKOVSKÝCH A ALTERNATIVNÍCH DIVADELNÍCH KOMUNIT OPTIKOU ENVIRONMENTÁLNÍ
ETIKY
Alžběta Trojanová

724

KULTÚRNA DIPLOMACIA A JEJ ÚLOHA V MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOCH

CULTURAL DIPLOMACY AND ITS ROLE IN INTERNATIONAL RELATIONS

Martina Benčeková

Abstrakt

Kultúrna diplomacia ako súčasť zahraničnej politiky sa stáva čoraz významnejšou v globálnych záležitostiach. Príspevok skúma vývoj kultúrnej diplomacie, mechanizmy jej fungovania, prostredníctvom ktorých funguje, a jej vplyv na medzinárodné vzťahy. Uvedením konkrétnych príkladov programov kultúrnej výmeny, vládami podporovaných iniciatív a snáh verejnej diplomacie práca demonštruje, ako národy využívajú kultúru ako nástroj na podporu vzájomného porozumenia, budovanie mäkkej moci a presadzovanie národných záujmov. Príspevok končí zhodnotením súčasných výziev a príležitostí spojených s kultúrnou diplomaciou v ére globalizácie a meniacej sa geopolitickej dynamiky.

Kľúčová slova: *kultúrna diplomacia, mäkká moc, medzinárodné vzťahy, verejná diplomacia, globálna kultúrna výmena, zahraničná politika*

Abstract

Cultural diplomacy, as a component of foreign policy, has become increasingly significant in global affairs. This paper explores the evolution of cultural diplomacy, the mechanisms through which it operates, and its impact on international relations. By providing specific examples of cultural exchange programs, government-backed initiatives, and public diplomacy efforts, the paper demonstrates how nations employ culture as a tool for fostering mutual understanding, building soft power, and advancing national interests. The paper concludes with an evaluation of the contemporary challenges and opportunities associated with cultural diplomacy in an era of globalization and shifting geopolitical dynamics.

Key words: *cultural diplomacy, soft power, international relations, public diplomacy, global cultural exchange, foreign policy*

1 ÚVOD

Kultúrna diplomacia je dôležitou, nie príliš preskúmanou a často podceňovanou stránkou medzinárodných vzťahov. Zatiaľ čo tradičná diplomacia sa sústreďuje na politické a ekonomické rokovania, kultúrna diplomacia kladie dôraz na výmenu a presadzovanie kultúrnych hodnôt, praktík a umeleckých prejavov medzi krajinami. Ako jeden z nástrojov mäkkej moci¹ zohráva rozhodujúcu úlohu pri formovaní vnímania, podporovaní dialógu a podpore medzinárodnej spolupráce. Koncept mäkkej moci prvýkrát uviedol J. Nye v roku 2004: „mäkká moc krajiny vychádza predovšetkým z troch zdrojoch: jej kultúry..., jej politických hodnôt... a jej zahraničnej politiky (ak je vnímaná ako opodstatnená a má morálnu autoritu)“ (Nye 2004 s. 11) Keďže sa svet prostredníctvom globalizácie čoraz viac prepája, kultúrna diplomacia sa vyvinula z okrajového aspektu zahraničnej politiky na ústrednú

¹ Podrobnejšie sa touto tematikou zaoberáme v tretej kapitole publikácie premeny diplomacie v globalizovaných medzinárodných vzťahoch v kontexte mäkkej moci.

stratégiu pre krajiny, ktoré sa snažia posilniť svoj globálny vplyv. V predkladanom príspevku sa zaoberáme hĺbkovou analýzou kultúrnej diplomacie od historického vývoja, cez mechanizmy fungovania až po efektívnosť pri dosahovaní cieľov zahraničnej politiky. Uvádzame tiež výzvy a aktívne príležitosti, ktoré sa objavili v oblasti kultúrnej diplomacie v súčasnej globálnej politike aj na Slovensku.

2 VÝVOJ KULTÚRNEJ DIPLOMACIE

Kultúrna diplomacia, ktorú môžeme široko charakterizovať ako využívanie kultúrnej výmeny na presadzovanie národných záujmov a podporu medzinárodného porozumenia, prešla významným vývojom v reakcii na meniace sa geopolitické, technologické a ideologické prostredie. (Lingenfelter 2023) Od prvého uplatňovania v staroveku až po súčasnú funkciu kľúčového komponentu stratégií mäkkej moci, kultúrna diplomacia postupne prešla od neformálnych kultúrnych interakcií k štruktúrovanej, inštitucionalizovanej dimenzii štátnej moci.

V antickom období ešte nebola kultúrna diplomacia formálne uznaná, ale jej základné princípy boli jasne definované. Staroveké civilizácie ako Grécko a Rím využívali kultúrnu výmenu – cez filozofiu, literatúru a umenie – ako diplomatický nástroj na nadväzovanie spojenectiev a presadzovanie svojej prestíže. Počas zlatého islamského obdobia boli mnohé arabské vedecké a filozofické texty preložené do latinčiny, čo významne prispelo k európskemu intelektuálnemu rozvoju a podčiarklo silu medzikultúrneho prenosu poznatkov. Renesancia ďalej inštitucionalizovala takéto výmeny, pričom záštita nad umením mnohých európskych mecenášov slúžila plniť aj významnú diplomatickú funkciu. Vládnuce rody, ako napríklad Mediciovci vo Florencii, strategicky využívali kultúrny patronát na zvýšenie svojej politickej prestíže a zahraničného vplyvu (Nye, 2004).

Začiatok 20. storočia znamenal kritický bod vo formalizácii kultúrnej diplomacie, keď sa kultúra začala čoraz viac spájať s nacionalizmom a využívaním nových komunikačných technológií. V medzivojnovom období štáty ako Francúzsko, Nemecko a Spojené štáty začali využívať médiá – vrátane rozhlasu a kinematografie – na vyvážanie kultúrnych princípov do zahraničia. USA boli napríklad priekopníkmi takzvanej džezovej diplomacie a využívali hudobníkov ako Louis Armstrong ako kultúrnych vyslancov na presadzovanie amerických ideálov demokracie a slobody. Zároveň aj novovzniknutý Sovietsky zväz inštitucionalizoval kultúrnu diplomaciu prostredníctvom propagácie socialistického realizmu a medzinárodných kultúrnych delegácií zameraných na boj proti západnému vplyvu.

Počas studenej vojny bola kultúrna diplomacia strategicky nasadená ako nástroj ideologického boja. Iniciatívy ako Marshallov plán USA a vytvorenie Informačnej agentúry Spojených štátov boli príkladom úsilia o upevnenie aliancií a odolanie sovietskemu expanzionizmu prostredníctvom kultúrnej angažovanosti. Sovietsky zväz súčasne mobilizoval kultúrny dosah prostredníctvom celosvetových turné Veľkého baletu a štátom sponzorovaných výstav. Medzitým UNESCO, založené v roku 1945, poskytlo medzinárodný rámec pre medzikultúrny dialóg a ochranu kultúrneho dedičstva ako nástroje na budovanie mieru. V období po studenej vojne vzostup globalizácie a digitálnych médií preformuloval kultúrnu diplomaciu v rámci využívania mäkkej moci. V súčasnosti mnohé krajiny čoraz viac využívajú kultúrne odvetvia a inštitúcie – ako napríklad British Council, Goethe-Institut a Alliance Française – na formovanie medzinárodného vnímania a podporu národnej identity. Globálny úspech juhokórejskej „Hallyu“ (Kórejskej vlny) demonštruje účinnosť kultúrnych produktov pri podpore medzinárodnej dobrej vôle a ekonomického prospechu. (Laos 2011)

Na základe uvedenej stručnej vývojovej analýzy môžeme konštatovať, že kultúrna diplomacia sa v priebehu vývoja vyvinula na strategický a mnohostranný nástroj zahraničnej politiky. Vo vzájomne prepojenom globálnom prostredí zohráva kľúčovú úlohu pri podpore vzájomného porozumenia, formovaní globálnych prístupov a posilňovaní mäkkej moci štátov.

3 MECHANIZMY FUNGOVANIA KULTÚRNEJ DIPLOMACIE

Kultúrna diplomacia sa stala ústredným pilierom moderných medzinárodných vzťahov a odráža paradigmu, v ktorej sa kultúra strategicky využíva na formovanie vnímania, vytváranie spojenectiev a presadzovanie národných záujmov na medzinárodnej scéne. Významným aspektom kultúrnej diplomacie je využívanie kultúrnych aktív na podporu vzájomného porozumenia medzi národmi, ktoré funguje prostredníctvom nasledujúcich mechanizmov, od inštitucionálnych výmen až po digitálnu komunikáciu a zapojenie verejnosti.

3.1 Bilaterálne a multilaterálne kultúrne výmeny

Jedným z najdlhšie fungujúcich mechanizmov kultúrnej diplomacie je zabezpečovanie bilaterálnych a multilaterálnych výmen. Tieto iniciatívy podporujú priamu interakciu medzi účastníkmi a umožňujú zážitkové poznávanie, ktorých cieľom je vybudovať dôveru, toleranciu a dlhodobý vzťahový potenciál medzi štátmi. Vzdelávacie výmenné programy, ako je napríklad americký Fulbrightov program, sú príkladom tohto modelu a ponúkajú rôzne štipendiá, ktoré umožňujú študentom a akademikom absolvovať pobyty v zahraničí. Tieto programy vytvárajú nadnárodné siete absolventov, ktorí následne fungujú ako neformálni veľvyslanci svojich hostiteľských krajín. Podobne iniciatívy ako Erasmus+ v Európskej únii posilňujú regionálnu súdržnosť prostredníctvom vzdelávacej a kultúrnej integrácie študentov a zamestnancov. Kultúrne výmeny sa uskutočňujú aj prostredníctvom umeleckých výstav, medzinárodných festivalov a kultúrnych misií. Vlády sponzorujú umelcov, hudobníkov a iných interpretov, ktorí sa zúčastňujú na medzinárodných podujatiach, s cieľom prezentovať národné kultúrne dedičstvo aj vlastnú kreativitu. Napríklad usporiadanie výstavy Expo 2010 v Šanghaji v Číne bolo strategickým kultúrnym podujatím, ktorého cieľom bolo prezentovať mäkkú moc a modernosť krajiny a zároveň posilniť vnímanie tradičnej čínskej estetiky.

3.2 Médiá a komunikačné technológie

Masmédiá sa stali silným vektorom kultúrnej diplomacie, čo štátom umožňuje osloviť zahraničnú verejnosť pomocou kurátorských kultúrnych udalostí. Spravodajskí prevádzkovatelia, sponzorovaní štátom, akými sú BBC World Service, Deutsche Welle a Radio France Internationale, neslúžia len ako informačné platformy, ale tiež formujú vnímanie národnej identity a demokratických hodnôt. Kinematografia a televízia zohrávajú podobne dôležitú rolu. Filmy, dokumenty a seriály slúžia nielen ako zábava, ale aj ako ideologické nástroje národnej identity. Najdramatickejšiu zmenu v rozsahu a rýchlosti šírenia kultúry, jednoznačne umožnil nástup digitálnych médií a sociálnych platforiem. Inštitúcie ako Goetheho inštitút a Alliance Française v súčasnosti využívajú Instagram, YouTube, či Twitter na zapojenie mládežníckeho publika, podporu jazykového vzdelávania a vysielanie živých kultúrnych podujatí. Tieto platformy umožňujú realizáciu kultúrnej diplomacie v reálnom čase a oslovujú nadnárodné publikum bez geografických obmedzení.

3.3 Kultúrne inštitúcie a medzinárodné podujatia

Vlády mnohých krajín inštitucionalizujú kultúrnu diplomáciu prostredníctvom zriaďovania svojich stálych kultúrnych centier v zahraničí. Inštitúcie ako Britská rada, Goetheho inštitút a Francúzsky inštitút fungujú ako nástroje národnej zahraničnej politiky, ktoré ponúkajú vzdelávacie programy, jazykovú výučbu, výstavy a fóra pre medzikultúrny dialóg. Tieto organizácie majú zásadný význam na posilňovanie národnej prezentácie, podpore kultúrnej inteligencie a poskytovaní infraštruktúry pre trvalú kultúrnu angažovanosť. Múzeá a celosvetové výstavy tiež prispievajú k projekcii kultúrnej identity. Podujatia ako Benátske bienále alebo Glastonbury festival slúžia ako svetové pódia, na ktorých národy symbolicky súťažia prostredníctvom umeleckých predstavení. Tieto významné stretnutia umožňujú

medzikultúrnu interakciu a slúžia ako platformy mäkkej moci, ktoré odrážajú umeleckú produkciu a kultúrnu otvorenosť.

3.4 Vládna politika a strategické plánovanie

Kultúrna diplomacia je často zakomponovaná do širších rámcov zahraničnej politiky národných vlád. Na ministerstvách zahraničných vecí sa zvyčajne nachádzajú oddelenia, ktoré sa priamo venujú aktivitám v rámci kultúrnej diplomacie, vypracúvajú strategické plány a pridelujú zdroje na podporu kultúrneho dosahu. Napríklad v Spojených štátoch Úrad pre vzdelávacie a kultúrne záležitosti spravuje programy, ako International Visitor Leadership Program, ktorý pozýva do USA začínajúcich globálnych lídrov na odborné a kultúrne stretnutia. Podobne francúzske Ministerstvo pre Európu a zahraničné záležitosti integruje kultúrnu diplomáciu do svojho programu rozvoja medzinárodnej spolupráce a mäkkej moci. V posledných rokoch sa partnerstvá medzi verejnosťou a privátnym sektorom stali nevyhnutným aspektom posilňovania úsilia v oblasti kultúrnej diplomacie. Spolupráca medzi vládami a neštátnymi aktérmi – ako sú filmoví producenti, technologické spoločnosti a filantropické nadácie – umožňuje agilnejšiu, cielenejšiu a inovatívnejšiu kultúrnu angažovanosť.

3.5 Verejná diplomacia a občianska angažovanosť

Koncepcia verejnej diplomacie, ktorú A. Pratkanis charakterizuje ako „presadzovanie národných záujmov prostredníctvom vplyvu“ (Pratkanis, 2009, s. 112) je úzko spätá s kultúrnou diplomaciou, pričom zahŕňa priame zapojenie inokultúrnej verejnosti, nie iba využitie štátnych aktérov. Kultúrna diplomacia sa tu stáva participatívnou a spolieha sa na občiansku spoločnosť, hnutia na miestnej úrovni a diaspórne komunity s cieľom podporiť medzikultúrne prepojenie. Diaspórne komunity² často pôsobia ako sprostredkovatelia kultúrnej výmeny, propagujú národné tradície, jazyky a hodnoty v zahraničí. Ich dvojité kultúrne identity im umožňujú fungovať ako neformálni kultúrni diplomati a budovatelia mostov medzi hostiteľskou a pôvodnou krajinou. Kultúrny turizmus je ďalším mechanizmom, prostredníctvom ktorého národy uplatňujú mäkkú moc. Turisti, ktorí sa stretávajú s kultúrnym dedičstvom národa, gastronómiou a osobitým životným štýlom, prispievajú k priaznivému vnímaniu jeho obyvateľov a ich hodnôt. Krajiny ako Taliansko, Japonsko, či Maroko aktívne začleňujú turistické stratégie do svojich programov kultúrnej diplomacie. Interaktívnu kultúrnu diplomáciu uľahčujú aj iniciatívy vedené občanmi – od online rozprávania kultúrnych príbehov až po medzinárodnú umeleckú spoluprácu. Tieto decentralizované snahy demokratizujú diplomáciu a umožňujú jednotlivcom slúžiť ako kultúrni zástupcovia v čoraz globalizovanejšom svete.

Kultúrna diplomacia ako mnohostranný nástroj zahraničnej politiky zahŕňa množstvo mechanizmov – od štruktúrovaných výmen a inštitucionálneho dosahu až po digitálnu angažovanosť a účasť verejnosti. V globálnom prostredí, kde vnímanie rozdielov formuje geopolitický vplyv, sa kultúra stala životne dôležitým spôsobom komunikácie pre štáty, ktoré sa snažia rozšíriť svoju mäkkú moc, podporiť vzájomné porozumenie a ovplyvňovať globálne normy. Pokračujúci vývoj kultúrnej diplomacie bude závisieť nielen od strategických inovácií štátov, ale aj od dynamickej účasti neštátnych aktérov a jednotlivcov na formovaní kultúrnych princípov.

² Diaspórne komunity sú skupiny ľudí, ktoré pochádzajú z určitého územia alebo majú spoločnú identitu, ale žijú rozptýlene mimo tohto územia.

4 VPLYV KULTÚRNEJ DIPLOMACIE NA MEDZINÁRODNÉ VZŤAHY NA KONKRÉTNÝCH PRÍKLADOCH

Kultúrna diplomacia má významný a mnohostranný vplyv na medzinárodné vzťahy pretváraním politickej, ekonomickej a sociálno-kultúrnej dynamiky medzi štátmi. Funguje ako nástroj mäkkej moci – koncept, ktorý sa pripisuje Josephovi Nyeovi (ako sme už spomínali v prevej časti príspevku) – ktorý umožňuje krajinám prilákať a ovplyvňovať zahraničnú verejnosť prostredníctvom kultúrnej príťažlivosti a nie nátlaku. Podporovaním vzájomného porozumenia, posilňovaním národnej identity, bojom proti negatívnym stereotypom a usmerňovaním diplomatických vzťahov dopĺňa kultúrna diplomacia tradičnú diplomaciu a posilňuje prítomnosť krajiny na globálnej scéne

Kultúrna diplomacia slúži ako jeden z prostriedkov na projekciu mäkkej moci. Prostredníctvom šírenia kultúrnych hodnôt, kultúrneho dedičstva³ a umeleckej produkcie si národy vytvárajú a upravujú svoju medzinárodnú reputáciu. Nye zdôrazňuje, že mäkká moc pochádza z kultúry, politických hodnôt a zahraničnej politiky, ktoré sa považujú za legitímne alebo majú morálnu autoritu. (Nye 2004) Už spomenutým historickým príkladom využívania kultúrnej diplomacie bola džezová diplomacia v USA počas studenej vojny, ktorá pomáhala Spojeným štátom vylepšiť ich medzinárodné postavenie. Džezová diplomacia predstavila afroamerickú kultúru širšiemu medzinárodnému publiku a zlepšila vnímanie krajiny v čase pretrvávajúceho vnútorného rasového napätia. Americké ministerstvo zahraničných vecí sponzorovalo jazzové turné afroamerických hudobníkov nielen s cieľom prezentovať kultúrnu vitalitu, ale aj čeliť sovietskej kritike rasovej nerovnosti. Vo všeobecnosti americká populárna kultúra – prostredníctvom hollywoodskej produkcie, hudby a neskôr aj digitálnych médií – zohrala kľúčovú úlohu pri formovaní globálnych postojov voči Spojeným štátom.

Intenzívne využívanie kultúrnej diplomacie však nie je len historickou tradíciou - aj v súčasnosti môže presadzovanie národnej identity prostredníctvom kultúrnych prejavov pretvoriť vnímanie a posilniť globálne postavenie krajiny. Japonsko napríklad premieta svoju kultúrnu identitu propagáciou tradičných umení, ako sú ikebana, čajové obrady a kabuki, ako aj moderných inovácií v móde a popkultúre. Toto prepojenie tradície a inovácie posilňuje reputáciu Japonska ako kultúrne bohatej a progresívnej krajiny. Podobne sa čínske Konfuciove inštitúty snažia propagovať čínsku kultúru a jazyk v zahraničí, čím posilňujú globálny vplyv Číny spôsobom, ktorý je menej priamy a subtilnejší ako tradičné diplomatické metódy. Zameriavajú na zlepšenie pochopenia ich kultúry a vzájomného porozumenia prostredníctvom jazykovej výučby a vzdelávania, aj keď niekedy môžu byť ovplyvnené politickými udalosťami. Kultúrna diplomacia poskytuje spôsoby diplomatickej angažovanosti, ktoré sú často inkluzívnejšie a menej kontroverzné ako formálne diplomatické kanály.

Dôležitú súčasť kultúrnej diplomacie a zároveň aj národných hospodárstiev predstavuje cestovný ruch. Francúzsko, Taliansko a Španielsko úspešne využili svoje kultúrne dedičstvo – múzeá, umenie, historickú architektúru, gastronómiu – na prilákanie miliónov turistov, čo výrazne prispelo k HDP a medzinárodnému dobrému menu týchto krajín. Kultúrna „značka“ krajiny sa navyše stala stratégiou na prilákanie zahraničných investícií. Kultúrny a kreatívny priemysel sa takto stal kľúčovým vektorom ekonomického vplyvu v globálnej diplomacii. Kultúrne fóra, ako filmové festivaly v Berlíne a Cannes, slúžia nielen ako umelecké prehliadky, ale aj ako platformy pre diskusie o ľudských právach, migrácii a rodovej rovnosti, čím zvyšujú povedomie verejnosti a podporujú medzinárodnú spoluprácu. Ako príklad úspešného využívania kultúrnej diplomacie krajiny mimo Európskej únie môžeme uviesť transformáciu Dubaja na kultúrne centrum, kde sa konajú medzinárodné umelecké veľtrhy a

³ Kultúrne dedičstvo zahŕňa hmotné aj nehmotné aspekty odkazu skupiny alebo spoločnosti z minulosti vrátane fyzických artefaktov, tradícií a vedomostí, ktoré sa odovzdávajú budúcim generáciám. Predstavuje spojenie s minulosťou a zohráva kľúčovú úlohu pri formovaní identity a kultúrnej kontinuity. (Frediani 2014)

zakladajú múzeá, ako je Louvre Abu Dhabi. Táto iniciatíva len zdôrazňuje princípy, ako môže kultúrna prestíž podporiť širšie ekonomické ambície.

Kultúrna diplomacia sa čoraz viac využíva ako prostriedok na presadzovanie globálnej správy vecí verejných a riešenie nadnárodných výziev. Prostredníctvom výstav, festivalov a iných kultúrnych príbehov môžu krajiny zorganizovať medzinárodné diskusie o otázkach, ako sú klimatické zmeny, udržateľnosť a ľudské práva. Napríklad v Brazílii dôraz na tradície pôvodného obyvateľstva Amazónie, ako súčasť svojej environmentálnej stratégie, upriamuje globálnu pozornosť na odlesňovanie a zároveň posilňuje kultúrnu rozmanitosť ako základ ekologického povedomia.

5 PRÍKLADY AKTÍVNEHO VYUŽITIA KULTÚRNEJ DIPLOMACIE NA SLOVENSKU

Slovenská republika, podobne ako mnohé iné krajiny, čoraz viac uznáva význam kultúrnej diplomacie pri zlepšovaní svojho medzinárodného imidžu, upevňovaní diplomatických vzťahov a presadzovaní svojej národnej identity. Prostredníctvom rôznych iniciatív sa Slovensko zapojilo do kultúrnej diplomacie s cieľom nadviazať kontakt so zahraničným obyvateľstvom, propagovať slovenskú kultúru v zahraničí a posilniť medzinárodnú spoluprácu. Uvádžeme niekoľko kľúčových príkladov aktívneho zapojenia Slovenska do kultúrnej diplomacie:

5.1 Slovenský inštitút a propagácia slovenskej kultúry v zahraničí

Slovenský inštitút zohráva kľúčovú úlohu v medzinárodnej propagácii kultúrneho dedičstva a súčasnej tvorivej tvorby Slovenska. Ako nástroj kultúrnej diplomacie aktívne prispieva k zvyšovaniu viditeľnosti Slovenska na svetovej kultúrnej scéne. Prostredníctvom svojej siete kultúrnych centier sa snaží pestovať vzájomné porozumenie a podporovať medzinárodnú kultúrnu spoluprácu, najmä v rámci strednej a východnej Európy. Inštitút prevádzkuje kultúrne centrá v kľúčových hlavných mestách vrátane Prahy, Viedne a Varšavy. Tieto centrá slúžia ako platforma pre organizovanie výstav, prednášok, predstavení a širokej škály kultúrnych podujatí zameraných na prezentáciu slovenského umenia, literatúry a hudby. Prostredníctvom týchto iniciatív Slovenský inštitút nielen oslavuje národné tradície, ale podporuje aj medzikultúrny dialóg a posilňuje diplomatické vzťahy s hositeľskými krajinami. Výtvarné umenie a literatúra tvoria ústredné piliere aktivít inštitútu. Výstavy často zdôrazňujú tvorbu súčasných slovenských umelcov, ktoré zahŕňajú široké spektrum vizuálnych médií, ako je maľba, sochárstvo a dizajn.

Slovenská literárna tvorba sa propaguje prostredníctvom prekladových diel a medzinárodných literárnych podujatí. Vďaka týmto aktivitám sa širšiemu publiku predstavili renomovaní autori ako Milan Rúfus, či Ľubomír Feldek, čo prispelo k budovaniu pozitívneho a kultivovaného obrazu slovenskej národnej identity. Okrem umenia podporuje Slovenský inštitút kultúrny a akademický dialóg aj prostredníctvom vzdelávacích programov, vrátane prednášok, konferencií a vedeckých diskusií zameraných na slovenskú históriu, politiku a kultúru. Tieto programy nielen poskytujú priestor pre intelektuálnu výmenu, ale tiež uľahčujú spoluprácu medzi slovenskými a medzinárodnými inštitúciami. Týmto spôsobom Slovenský inštitút funguje ako kľúčový činiteľ pri propagácii slovenskej kultúry v zahraničí a zároveň posilňuje postavenie krajiny v širších kultúrnych a politických kruhoch Európy.

5.2 Slovenská kultúrna diplomacia v Európskej únii

Ako členský štát Európskej únie Slovensko aktívne využíva kultúrnu diplomaciu ako strategický nástroj na presadzovanie svojej prítomnosti a identity v rámci EÚ. Prostredníctvom rôznych kultúrnych iniciatív a medzinárodnej spolupráce Slovensko zvyšuje svoju viditeľnosť na európskej scéne a prispieva k širším cieľom EÚ v oblasti kultúrnej

rozmanitosti, súdržnosti a dialógu. Významný moment v kultúrnej diplomacii Slovenska nastal počas jeho predsedníctva v Rade Európskej únie v roku 2016. Toto šesťmesačné obdobie ponúklo cennú platformu na prezentáciu slovenskej kultúry celoeurópskemu publiku. Počas predsedníctva Slovensko zorganizovalo rozsiahlu škálu kultúrnych podujatí v celej EÚ, najmä v Bruseli, vrátane umeleckých výstav, hudobných vystúpení a filmových premietaní. Tieto snahy nielenže zdôraznili bohatstvo a rozmanitosť slovenskej kultúry, ale aj podčiarkli jej úlohu v spoločnom európskom dedičstve. Kultúrny program počas predsedníctva slúžil ako oslava národnej identity a zároveň ako prejav záväzku Slovenska ku kultúrnemu rozmeru európskej integrácie.

Okrem aktivít na úrovni EÚ si Slovensko udržiava silné kultúrne väzby so svojimi stredo európskymi susedmi vrátane Českej republiky, Maďarska, Rakúska a Poľska. Tieto vzťahy sú často inštitucionalizované prostredníctvom regionálnych rámcov, ako je Vyšehradská skupina, ktorá podporuje multilaterálnu spoluprácu v oblasti kultúrnej diplomacie. Prostredníctvom spoločných programov, výmen a podujatí Slovensko prispieva k posilňovaniu spoločného historického a kultúrneho dedičstva regiónu a zároveň podporuje cezhraničné porozumenie a spoluprácu.

Ďalším pozoruhodným príkladom zapojenia Slovenska do európskej kultúrnej diplomacie bolo vymenovanie Košíc za Európske hlavné mesto kultúry v roku 2013. Táto iniciatíva poskytla celoročnú príležitosť na prezentáciu kultúrnej inovácie a kreativity Slovenska. Mesto hostilo širokú škálu podujatí vrátane výstav, koncertov, divadelných predstavení a festivalov, ktoré prilákali medzinárodnú pozornosť a návštevníkov. Úspech košického kultúrneho programu ukázal, ako možno kultúrnu diplomaciu využiť na zvýšenie viditeľnosti krajiny, stimuláciu miestneho rozvoja a etablovanie Slovenska ako aktívneho prispievateľa do európskeho kultúrneho života.

Prostredníctvom týchto rozmanitých kanálov – či už ide o inštitucionálne predsedníctva, regionálnu spoluprácu alebo hlavné kultúrne iniciatívy – Slovensko naďalej posilňuje svoju úlohu v Európskej únii propagáciou svojej kultúrnej identity ako neoddeliteľnej súčasti kolektívneho európskeho príbehu.

5.3 Slovenská kultúrna diplomacia v prostredí cestovného ruchu

Cestovný ruch predstavuje kľúčový rozmer stratégie kultúrnej diplomacie Slovenska a funguje ako nástroj na podporu národnej identity, aj ako nástroj na posilnenie medzinárodnej percepcie krajiny. Integráciou kultúrneho dedičstva, súčasného umenia a kulinárskych tradícií do svojich iniciatív v oblasti cestovného ruchu Slovensko využíva cestovanie a kultúrnu angažovanosť ako prostriedok na podporu medzikultúrneho porozumenia a posilnenie svojej prítomnosti na globálnej scéne. Ústredným pilierom tohto prístupu je propagácia lokalít svetového dedičstva UNESCO na Slovensku, medzi ktoré patria ikonické miesta ako Spišský hrad a jeho okolie, rezervácia ľudovej architektúry Vlkolínec, či drevené chrámy slovenskej časti Karpatského oblúka. Tieto lokality majú nielen obrovský historický a kultúrny význam, ale slúžia aj ako kľúčové atrakcie v turistických kampaniach Slovenska. Ich zaradenie do diplomatických a propagačných materiálov umožňuje Slovensku zdôrazniť bohatstvo jeho dedičstva a zároveň pozvať zahraničných návštevníkov, aby sa priamo zapojili do poznávania jeho histórie a kultúry. Táto súhra medzi ochranou dedičstva a rozvojom cestovného ruchu posilňuje úlohu Slovenska ako dôležitej súčasti európskych kultúrnych dejín.

Kultúrne festivaly predstavujú prezentáciu tradičnej aj modernej slovenskej kultúry a posilňujú vnímanie Slovenska ako kultúrne bohatej destinácie. Podujatia ako Východná, Detva, alebo festival Pohoda, jeden z najvýznamnejších hudobných a umeleckých festivalov v strednej Európe, každoročne priťahujú tisíce zahraničných návštevníkov. Tieto festivaly nielen prispievajú k miestnej ekonomike a cestovnému ruchu, ale slúžia aj ako dôležité miesta pre kultúrnu výmenu. Usporiadaním vystúpení slovenských aj medzinárodných umelcov

takéto podujatia podporujú spoluprácu a dialóg cez hranice, čím stavajú Slovensko do pozície inkluzívneho a dynamického kultúrneho centra.

Gastronómia zohráva významnú úlohu aj v slovenskom kultúrnom diplomatickom programe. Propagácia tradičnej slovenskej kuchyne – s ikonickými jedlami, ako sú bryndzové halušky, či syrové výrobky – sa čoraz viac integruje do iniciatív v oblasti cestovného ruchu a kultúrnej výmeny. Prostredníctvom medzinárodných festivalov jedla, kulinárskych turistických zážitkov a verejných súťaží vo varení halušiek, harule, či gulášu, sa Slovensko delí o svoje gastronomické dedičstvo s globálnym publikom. Toto úsilie nielen zvyšuje atraktivitu Slovenska ako cestovnej destinácie, ale aj prehĺbuje zapojenie zahraničných návštevníkov do jeho kultúrnej identity. Prostredníctvom strategického využívania cestovného ruchu ako formy kultúrnej diplomacie Slovensko úspešne kombinuje zachovanie a oslavu svojho národného dedičstva s pestovaním medzinárodných vzťahov. Tento mnohostranný prístup prispieva k mäkkej sile krajiny, posilňuje jej globálny profil a posilňuje ústrednú úlohu kultúry v medzinárodnej angažovanosti.

6 VÝZVY A PERSPEKTÍVY SÚČASNEJ KULTÚRNEJ DIPLOMACIE

Jednoznačne sa dá tvrdiť, že digitálna transformácia globálnej spoločnosti rozšírila dosah kultúrnej diplomacie. Sociálne médiá, streamovacie platformy a digitálne kampane umožňujú šírenie kultúrneho obsahu po celom svete s bezprecedentnou rýchlosťou a dostupnosťou. Aj oficiálni predstavitelia mnohých krajín sa v súčasnosti zapájajú do digitálnej komunikácie, využívajú hashtagy, virtuálne podujatia a partnerstvá s influencerami na propagáciu kultúrnych princípov. Streamovacie platformy ako Netflix a Spotify demokratizujú kultúrnu diplomáciu poskytovaním globálneho prístupu k lokalizovanému obsahu. Dokumenty, hudba a televízna produkcia sa stávajú nástrojmi mäkkej moci, ktoré umožňujú aj neštátnym aktérom zúčastňovať sa na kultúrnej výmene a dialógu.

I keď kultúrna diplomacia v súčasnosti ponúka nové a mnohoraké príležitosti, aj ona čelí viacerým výzvam a problémom. Vzostup populistických a nacionalistických hnutí v niekoľkých častiach sveta viedol k ústupu od medzinárodnej spolupráce a v niektorých prípadoch k obmedzeniu kultúrnych výmen. Politizácia kultúrnej diplomacie, najmä v kontexte pokračujúceho geopolitického súperenia, tiež komplikuje snahy využiť kultúru ako most medzi národmi. Okrem toho globálne digitálne platformy síce ponúkajú nové príležitosti na zapojenie, ale zároveň vytvárajú nové výzvy súvisiace s dezinformáciami, cenzúrou a komodifikáciou kultúry. Napriek týmto výzvam môže kultúrna diplomacia stále predstavovať značné príležitosti. Rastúca prepojenosť globálnych spoločností predstavuje možnosť dynamickejších a inkluzívnejších foriem kultúrnej výmeny. Okrem toho, v ére poznačenej globálnymi environmentálnymi a humanitárnymi krízami, môže byť kultúrna diplomacia prostriedkom na podporu medzinárodnej solidarity a spoločných aktivít v globálnych problémoch, akými sú zmena klímy, migrácia a verejné zdravie.

7 ZÁVER

Kultúrna diplomacia sa stala ústredným pilierom medzinárodných vzťahov, ktorý ponúka rôzne prístupy k ovplyvňovaniu globálnej politiky, angažovanosti a vzájomnej spolupráci jednotlivých aktérov. Predpokladáme, že s rastúcou globálnou vzájomnou závislosťou a šírením digitálnych nástrojov sa úloha kultúrnej diplomacie bude naďalej rozširovať. Posilňovaním mäkkej moci, podporou spolupráce, stimuláciou hospodárskeho rastu a formovaním globálnych prístupov sa kultúrna diplomacia stala kľúčovou súčasťou súčasnej verejnej diplomacie. Považujeme ju za vplyvný nástroj v arzenáli medzinárodných vzťahov, ktorý ponúka nenátlakové prostriedky vplyvu, ktoré môžu pomôcť presadzovať vzájomné porozumenie, posilňovať mäkkú moc a podporovať ekonomické a politické záujmy. Napriek výzvam, ktorým čelí v čoraz viac polarizovanom svete, má kultúrna diplomacia potenciál

zohrávať v budúcnosti ešte ústrednejšiu úlohu v globálnych záležitostiach. Keďže sa svet stáva čoraz viac prepojeným prostredníctvom moderných informačných technológií, je pravdepodobné, že kultúrna diplomacia sa bude naďalej vyvíjať a prispôbovať, čím sa ďalej upevní jej úloha ako základného kameňa súčasnej zahraničnej politiky väčšiny štátov.

Použitá literatúra

1. FREDIANI, P. ET AL. *Cultural Heritage: Protection, Developments and International Perspectives (Focus on Civilizations and Cultures)*. New York: Nova Science Publishers Inc., 2014. 312 s. ISBN 978-1628088120.
2. LAOS, N. *Foundations of Cultural Diplomacy: Politics Among Cultures and the Moral Autonomy of Man*. New York: Algora Publishing, 2011. 246 s. ISBN 978-0875868318.
3. LINGENFELTER, S. *Cultural Diplomacy: Issues and Perspectives*. San Diego: Cognella Academic Publishing, 2023. 200 s. ISBN 978-1793539717.
4. NYE, J. S. *Soft Power: the means to success in world politics*. New York: Public Affairs, 2004. 208 s. ISBN 978-1-58648-306-7.
5. PRATKANIS, A. Public diplomacy in international conflicts. A social influence analysis. In: *Routledge Handbook of Public Diplomacy*. New York – Abingdon: Routledge, 2009. 111 – 153 s. ISBN 978-0-41595-302-3.

Kontaktní údaje

PhDr. Martina Benčeková, PhD.

Univerzita Mateja Bela

Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov

Kuzmányho 1, 974 01 Banská Bystrica, SR

Tel: +421484461918

email: martina.bencekova@umb.sk

ISBN 978-80-87952-42-9

Vol. XV., 2025

Příspěvky publikované v tomto sborníku vyjadřují názory a stanoviska nezávislých autorů. | Papers published in this conference proceedings express the viewpoints of their independent authors.

Tato publikace neprošla redakční ani jazykovou úpravou.

